

تأثیر ابعاد سیستم اطلاعات حسابداری بر بهبود عملکرد مالی با توجه به نقش واسطه ای سواد مالی

سمیه خدایاری*^۱، محمد کیامهر^۲، غلامحسن زارع^۳

چکیده

هدف پژوهش حاضر تأثیر ابعاد سیستم اطلاعات حسابداری بر بهبود عملکرد مالی با توجه به نقش واسطه ای سواد مالی است. جامعه آماری پژوهش مذکور مشتمل بر کلیه مدیران مالی و کارشناسان واحد حسابداری شرکت های فعال در شهرک صنعتی شهر شیراز می باشد. با توجه به اینکه حجم جامعه آماری نامحدود می باشد، بر اساس فرمول کوکران، ۳۸۲ نفر به عنوان نمونه پیشنهاد شده است که بر اساس روش نمونه گیری غیر تصادفی در دسترس، برای پاسخگویی به ابزارهای پژوهش انتخاب شدند. ابزار اندازه گیری در این پژوهش پرسشنامه استاندارد سنجش عملکرد مالی (عزیزی، ۱۳۹۰)، سواد مالی (رهاوی عزآبادی، ۱۳۹۳) و سیستم اطلاعاتی حسابداری (حاجی ها و نییونی، ۱۳۹۳)، بوده است. روش پژوهش توصیفی و همبستگی می باشد. برای آزمون فرضیه های پژوهش از معادلات ساختاری، ضریب همبستگی پیرسون و تحلیل مسیر استفاده شد. روایی پرسشنامه ها از طریق محتوا و سازه ای، پایایی آن با استفاده از آلفای کرونباخ گزارش شده است. تحلیل داده ها که از طریق نرم افزار لیزرل و اس. پی. اس. انجام شد، حاکی از اثبات این مهم می باشد که بین سیستم اطلاعات حسابداری با بهبود عملکرد مالی از طریق سواد مالی رابطه معناداری وجود دارد.

واژه های کلیدی: سیستم اطلاعات حسابداری، عملکرد مالی، سواد مالی.

^۱ نویسنده مسئول: دانشجوی کارشناسی ارشد رشته حسابداری مدیریت موسسه غیرانتفاعی زند شیراز، ایران. /

Yalda.kh1717@gmail.com

^۲ استادیار رشته حسابداری مدیریت، مؤسسه غیرانتفاعی زند شیراز، ایران.

^۳ استادیار رشته حسابداری، مؤسسه غیرانتفاعی زند شیراز، ایران.

مقدمه

علم حسابداری روح تجارت است، به این دلیل که از طریق تهیه گزارش‌های پولی و مالی، اطلاعات لازم را در مورد واحدهای مختلف پولی و مالی در اختیار افراد نیازمند قرار می‌دهد. این افراد شامل همه افرادی است که انتشار چنین اطلاعاتی برای آن‌ها اهمیت زیادی دارد [1]. از سوی دیگر، حسابداری به سیستم اطلاعات حسابداری اطلاق می‌شود که برای تجزیه و تحلیل اطلاعات مربوط به مسائل مالی مؤثر بر مؤسسات مختلف و گزارش اثرات چنین رویدادهایی به افراد نیازمند ایجاد شده است.

بر اساس «بیانیه بنیادی تئوری حسابداری»: حسابداری به عنوان فرآیند شناسایی، اندازه‌گیری و گزارش اطلاعات اقتصادی برای تصمیم‌گیری‌های آگاهانه توسط افرادی که از آن اطلاعات در شرح این تعریف استفاده می‌کنند، تعریف می‌شود. بر اساس توافق اکثر دانشمندان، «اطلاعات حسابداری» را می‌توان به عنوان «اطلاعات مالی و اقتصادی» در نظر گرفت. گاهی اوقات مفهوم دفترداری به اشتباه برای تعریف حسابداری استفاده می‌شود. دفترداری عبارت است از: مهارت ثبت، دسته‌بندی و خلاصه کردن کلیه معاملات و اسناد واحد مورد نظر. البته این کار در گذشته فقط در دفاتر مالی انجام می‌شد. اما امروزه سوابق حسابداری با استفاده از اتوماسیون پیشرفته ثبت می‌شود. حسابداری شامل مفهوم گسترده‌تری از دفترداری است. در واقع، دفترداری بخشی از وظایف یک حسابدار است. تمامی جامعه حسابداران از همین قوانین تحت عنوان اصول پذیرفته شده حسابداری برای تهیه گزارش حسابداری کمک می‌گیرند. داده‌های مربوط به معاملات روزانه مبنای ایجاد گزارش‌های مالی را تشکیل می‌دهند. در واحدهای مالی و تجاری، کلیه فعالیت‌های مالی به عنوان معاملات روزانه در نظر گرفته می‌شود. حسابداری سابقه طولانی دارد. اولین اسناد حسابداری کشف شده در جهان، لوح‌های گلی تمدن سومری در بابل است که قدمت آن‌ها به ۳۶۰۰ سال قبل از میلاد می‌رسد و حاکی از اسناد مالی هستند [2].

شواهد نشان می‌دهد که در تمدن‌های باستان نوعی کنترل حسابداری برقرار بوده و نوعی حساب دخل و خرج تنظیم می‌شده است. یک حسابدار، یک مقام دولتی یا شخصی که حفاظت از پول یا سایر دارایی‌ها به او سپرده شده است، حساب خود را در فواصل زمانی معین به مسئول یا مقامات دولتی گزارش می‌دهد. برای این منظور دو فهرست مجزا از درآمدها و هزینه‌ها بر حسب پول، وزن یا مقیاس دیگر تهیه شد و مجموع آن‌ها برابر بود. فهرست اقلام شامل موجودی ابتدای دوره به اضافه وجوه یا کالاهای دریافتی در طول دوره بود. لیست پرداخت شامل مبالغ پرداختی یا مصرف‌شده در طول دوره مالی به اضافه موجودی پول و کالا نزد حسابدار است که باید به مالک تحویل داده می‌شد. بنابراین، حسابداری باستانی تنها جنبه‌های محدودی از فعالیت‌های پولی و مالی را پوشش می‌داد و از یک سیستم عمومی که تمام عملیات مالی دولت را ثبت می‌کرد یا حساب‌های معاملات تجاری را نگهداری می‌کرد، دور بود. این نوع حسابداری تا قرون وسطی ادامه داشت [1]. در بنگاه اقتصادی که هدف آن افزایش ثروت صاحب بنگاه است، توجه به افزایش سود موجبات رسیدن به هدف را فراهم می‌کند. در واقع محاسبه میزان عملکرد مالی به معنای میزان دستیابی به اهداف مالی سازمانی است [3].

تعریف و اندازه‌گیری صحیح سواد مالی برای درک تأثیر آموزشی و همچنین موانع انتخاب یک گزینه مالی مؤثر ضروری است. واژه‌های سواد مالی، دانش مالی و آموزش مالی اغلب در ادبیات و رسانه‌های جمعی به جای یکدیگر استفاده می‌شوند، تعداد کمی از دانشمندان سعی در تعریف یا تفکیک این کلمات داشته‌اند. در مقالات موجود

تعاریف مختلفی از سواد مالی و امور مالی شخصی ارائه شده است که در این قسمت به برخی از آن‌ها پرداخته می‌شود. داشتن استراتژی مالی مناسب و داشتن سواد مالی در اداره سازمان و زندگی ضروری است. سواد مالی نیز به عنوان آگاهی از اصول مسائل مالی تعریف می‌شود. داشتن یک استراتژی مالی بر توانایی فرد در تصمیم‌گیری مالی، تأثیر پویا دارد و او را آماده می‌کند تا نسبت به موقعیت‌ها و نگرانی‌های مالی واکنش مناسب نشان دهد. سواد مالی همچنین می‌تواند با ایجاد دیدگاه مثبت، عملکرد فرد را بهبود بخشد و در نتیجه منجر به تصمیم‌گیری مناسب و کاهش نگرانی‌های مادی و کسب رفاه مالی برای فرد شود. سواد مالی توانایی تجزیه و تحلیل و درک گزینه‌های مالی، بحث در مورد پول و مسائل مالی بدون مشکل، واکنش مناسب به رویدادهایی است که بر تصمیمات مالی روزانه تأثیر می‌گذارد و مدیریت مسائل مالی که بر تمام جنبه‌های زندگی افراد تأثیر می‌گذارد. داشتن سواد مالی یا به عبارتی شناخت شرایط، روش‌ها، قوانین، حقوق، هنجارهای اجتماعی و دیدگاه‌های لازم برای درک و انجام این وظایف مالی می‌تواند در مدیریت مسائل مالی و افزایش درآمد افراد در آینده کمک زیادی کند. فرد و سازمان متأسفانه با توجه به اهمیت سواد مالی، پژوهش‌ها نشان داده است که این توانایی در بین مردم جهان به ویژه کشورهای در حال توسعه و توسعه‌نیافته رواج ندارد و مشکلاتی مانند عدم آگاهی از مسائل مالی شخصی، پیچیدگی‌های زندگی مالی، وجود گزینه‌های فراوان در زمان تصمیم‌گیری مالی و نداشتن زمان کافی برای آشنایی با مسائل مالی باعث شده است که سواد مالی پایین افراد در جوامع رایج شود [4].

سیستم اطلاعات حسابداری سیستمی است که اطلاعات مالی را در طی فرآیند حسابداری، جمع‌آوری و ذخیره می‌کند و پس از پردازش اطلاعات جمع‌آوری‌شده، اطلاعات مورد استفاده افراد سازمان (سرمایه‌گذاران، اعتباردهندگان، مدیران و ...) را تولید می‌کند. در نهایت سیستم اطلاعات حسابداری می‌تواند با ارائه گزارش‌های مالی دقیق به تصمیم‌گیرندگان و مدیران سازمان در برنامه‌های شخصی خود کمک کند. اگرچه یک سیستم اطلاعات حسابداری، تنها می‌تواند حاوی چند صفحه کاغذ و یک کتابچه راهنمای کاربر مبتنی بر یک سیستم حسابداری ساده باشد، اما امروزه سیستم اطلاعات حسابداری، یک سیستم پیچیده مبتنی بر قابلیت‌های فناوری اطلاعات و فرآیندها و روش‌های حسابداری سنتی و پیشرفته است [4]. بنابراین، با توجه به موضوعات مطرح‌شده، اصلی‌ترین سؤال پژوهش حاضر این است که آیا ابعاد سیستم اطلاعات حسابداری از طریق سواد مالی بر بهبود عملکرد مالی تأثیرگذار است؟

ادبیات پژوهش

عملکرد مالی

سواد مالی

عملکرد تعاریف مختلفی دارد و هر یک از صاحب نظران به جنبه‌های خاصی از آن اشاره کرده‌اند. آرمسترانگ^۴ (۱۹۹۴) عملکرد را به عنوان «دستیابی به اهدافی که کمیت و کیفیت آن‌ها تعیین شده است» تعریف کرده است. فرهنگ لغت انگلیسی آکسفورد عملکرد را اینگونه تعریف می‌کند: «اجرا، بکارگیری، انجام هر کاری که دستور داده شده یا انجام می‌شود» [5]. این تعریف علاوه بر ارتباط با برون‌دادها و پیامدها، نشان می‌دهد که عملکرد با انجام کار و همچنین نتیجه مرتبط است. بنابراین عملکرد را می‌توان نوعی رفتار در نظر گرفت.

⁴ Armstrong

عملکرد مالی

حسابداری را زبان تجارت می‌نامند. زیرا با تهیه گزارش‌های مالی، اطلاعات لازم در مورد واحدهای اقتصادی را در اختیار علاقه‌مندان قرار می‌دهد [1]. بر اساس «بیانیه اساسی تئوری حسابداری»؛ حسابداری فرآیند شناسایی، اندازه‌گیری و گزارش اطلاعات اقتصادی برای تصمیم‌گیری آگاهانه توسط استفاده‌کنندگان از آن اطلاعات اقتصادی است».

گاهی اوقات مفهوم دفترداری به اشتباه برای تعریف حسابداری استفاده می‌شود. دفترداری عبارت است از: تکنیک ثبت، طبقه‌بندی و خلاصه کردن معاملات یک واحد تجاری. البته این عملیات در گذشته فقط در دفاتر انجام می‌شد. اما امروزه سوابق حسابداری با استفاده از رایانه انجام می‌شود. حسابداری شامل مفهوم گسترده‌تری از دفترداری است. در واقع حسابداری بخشی از وظایف حسابدار است. همه حسابداران از مجموعه قوانین یکسانی تحت عنوان اصول پذیرفته شده حسابداری برای تهیه گزارشات حسابداری استفاده می‌کنند. حسابداری همزاد تمدن بشری است و قدمتی به اندازه آن دارد. اولین سوابق کشف شده حسابداری در جهان، لوح‌های گلی تمدن سومری در بابل است که قدمت آن به ۳۶۰۰ سال قبل از میلاد می‌رسد و از پرداخت دستمزد به تعدادی از کارگران خبر می‌دهد [6].

شواهد نشان می‌دهد که در تمدن‌های مصر، روم و یونان باستان نوعی کنترل حسابداری برقرار و نوعی حسابداری انجام شده است. یک سپرده‌گذار، یک مقام دولتی یا شخصی که حفاظت از پول یا سایر اموال به او سپرده شده است، حساب خود را در فواصل زمانی معین به ارباب یا مقامات دولتی باز می‌گرداند. برای این منظور دو فهرست ویژه دریافت و پرداخت از نظر پولی، وزنی یا مقیاسی دیگر تهیه و جمع آن‌ها برابر بود. لیست دریافتی شامل موجودی ابتدای دوره به اضافه وجوه یا کالاهای دریافتی در طول دوره بود. لیست پرداخت شامل مبالغ پرداختی، کالاهای فروخته شده یا مصرف شده در طول دوره، به علاوه موجودی پول و کالا با جمع‌کننده بود که باید به ارباب تحویل داده می‌شد. بنابراین، حسابداری قدیم تنها جنبه‌های محدودی از فعالیت‌های مالی را پوشش می‌داد و از سیستم جامعی که تمام عملیات مالی دولت را ثبت می‌کرد یا معاملات تجاری را نگهداری می‌کرد، به دور بود. این نوع حسابداری تا قرون وسطی ادامه داشت [1].

نقش اطلاعات در فرآیند تصمیم‌گیری کاملاً مشخص است. تصمیمات اقتصادی نیازمند اطلاعاتی است که بتوان از آن برای تخصیص منابع موجود به بهترین نحو استفاده کرد. یکی از راه‌های دسترسی به اطلاعات اقتصادی مراجعه به اطلاعات ارائه شده توسط گزارش‌های حسابداری و صورت‌های مالی است و در فرآیند ارزیابی مالی، داده‌ها مستقیماً از گزارش‌های مالی جمع‌آوری شده و به اطلاعات خلاصه شده تبدیل شده و تصمیم‌گیرندگان در دسترس قرار می‌گیرند [7].

هدف صورت‌های مالی یا گزارش‌های مالی یا گزارش‌گری مالی، نمایش اطلاعات خلاصه‌شده و طبقه‌بندی‌شده درباره وضعیت مالی، عملکرد مالی و انعطاف‌پذیری مالی واحد تجاری است، به گونه‌ای که برای طیف وسیعی از کاربران قابل دسترسی باشد. صورت‌های مالی در تصمیم‌گیری‌های اقتصادی مفید هستند [1].

یکی از مهم‌ترین و کاربردی‌ترین روش‌های تحلیل مالی، استفاده از نسبت‌های مالی به منظور ارزیابی شرایط مالی و عملکرد یک مؤسسه است [8]. معیارهای مختلفی برای قضاوت در مورد عملکرد مالی شرکت وجود دارد و دو

دسته معیار برای تعیین ارزش عملکرد وجود دارد. یکی تحت مدل‌های حسابداری و دیگری تحت مدل‌های اقتصادی تعیین ارزش [9].

سواد مالی

تعریف و اندازه‌گیری صحیح سواد مالی برای درک تأثیر آموزشی و همچنین موانع انتخاب مالی مؤثر ضروری است. واژه‌های سواد مالی، دانش مالی و آموزش مالی اغلب به جای یکدیگر در ادبیات و رسانه‌های جمعی استفاده می‌شوند، تعداد کمی از پژوهشگران سعی در تعریف یا تفکیک این اصطلاحات داشته‌اند. در مقالات و مقالات موجود تعاریف مختلفی از سواد مالی و امور مالی شخصی ارائه شده است که برخی از آن‌ها در این قسمت ارائه شده است. داشتن استراتژی مالی مناسب و داشتن سواد مالی در مدیریت سازمان و زندگی شخصی ضروری است. سواد مالی آگاهی از اصول و دایره لغات لازم مسائل مالی است. داشتن یک استراتژی مالی بر فرد تأثیر پویا می‌گذارد و او را آماده می‌کند تا نسبت به موقعیت‌ها و نگرانی‌های مالی واکنش مناسب نشان دهد. سواد مالی همچنین می‌تواند با ایجاد نگرش مثبت، عملکرد فرد را بهبود بخشد و در نتیجه به تصمیم‌گیری‌های مناسب دست یابد، نگرانی‌های مادی را کاهش دهد و موجب رفاه مالی فرد می‌شود. سواد مالی توانایی خواندن، تجزیه و تحلیل، درک گزینه‌های مالی، بحث در مورد پول و مسائل مالی بدون مشکل، برنامه‌ریزی برای آینده و پاسخ مناسب به رویدادهایی است که بر تصمیمات مالی روزانه تأثیر می‌گذارد و مدیریتی است در مورد مسائل مالی که بر شرایط زندگی و کار افراد تأثیر می‌گذارد [1].

سواد مالی توسط بنیاد پژوهش‌های آموزش بریتانیا به عنوان توانایی قضاوت آگاهانه و تصمیم‌گیری مؤثر در مورد استفاده و مدیریت منابع پولی تعریف شده است. سواد مالی توانایی افراد برای به دست آوردن اطلاعات، تجزیه و تحلیل و مدیریت وضعیت مالی شخصی خود به گونه‌ای است که بر رفاه مالی آن‌ها تأثیر می‌گذارد. این مفهوم نشان دهنده توانایی جمع‌آوری اطلاعات مرتبط به روشی است که گزینه‌های مالی مختلف را متمایز می‌کند، همچنین بحث در مورد مسائل مالی و پولی و برنامه‌ریزی و پاسخ به رویدادهایی که بر تصمیمات مالی روزانه که در اقتصاد عمومی اتفاق می‌افتد، نیز در قالب این تعریف می‌شود. سواد مالی دانش اولیه‌ای است که افراد برای بقا در جوامع مدرن به آن نیاز دارند. دانش مالی درک مفاهیم و اصطلاحات کلیدی مالی است که برای عملکرد روزانه در جامعه مورد نیاز است. همچنین به عنوان توانایی اتخاذ تصمیمات منطقی، آگاهانه و منطقی مرتبط با مدیریت پول تعریف می‌شود. مولفه‌های آن شامل درک کلی از بودجه ریزی، دانش نظری در مورد خدمات مالی ارائه شده توسط مؤسسات مالی و انجام سرمایه‌گذاری‌های مسئولانه برای دستیابی به اهداف مالی مورد نظر است. سواد مالی توانایی استفاده از دانش و مهارت‌های لازم برای مدیریت مؤثر منابع مالی به منظور دستیابی به رفاه مالی مادام‌العمر است. سواد مالی توانایی فرد در درک و استفاده از مسائل مالی است [10].

مفهوم سواد مالی اخیراً به ویژه پس از بحران‌های مالی در سال ۲۰۰۸ و تحولات سریع در سطح فناوری‌های مالی و سرمایه‌گذاری و ابزارهایی برای جلب توجه دولت‌ها، بانکداران، کارفرمایان، فعالان بازار مالی، مورد توجه بسیاری قرار گرفته است. همچنین سیستم‌های دیگر به ویژه در کشورهای توسعه یافته که به دلیل توسعه محصولات مالی، پیچیدگی بازارهای مالی و تغییرات جمعیتی، اقتصادی، سیاسی و اجتماعی در بین تصمیم‌گیرندگان به نیاز خود به این مفهوم پی بردند [11].

سواد مالی همچنان یک موضوع جالب در اقتصادهای توسعه یافته و در حال توسعه است و با تغییر سریع در چشم‌انداز مالی در گذشته اخیر علاقه زیادی را برانگیخته است [12]. شواهد فزاینده نشان می‌دهد که افراد دارای سواد مالی کم، احتمالاً با چالش‌های بیشتری در زمینه مدیریت بدهی، پس‌انداز و اعتبار مواجه می‌شوند و احتمال کمتری برای برنامه‌ریزی برای آینده دارند. چنین شواهدی نشان می‌دهد که بین سواد مالی و دسترسی به اعتبار رسمی رابطه خاصی وجود دارد. به‌عنوان مثال، مطالعه میلر^۵ و همکاران (۲۰۰۹) نشان می‌دهد که فقدان سواد مالی اغلب با عدم دسترسی به محصولات مالی از جمله اعتبار یا عدم استفاده از آن‌ها حتی زمانی که در دسترس هستند، مرتبط است. بک^۶ و همکاران (۲۰۰۷) استدلال کردند که اگر افراد با محصولات آشنا یا راحت نباشند، آن‌ها را تقاضا نخواهند کرد [12]. کالورت^۷ و همکاران (۲۰۰۵) همچنین استدلال می‌کنند که خانوارهایی با سواد مالی بالا و پیچیدگی مالی بیشتر، احتمال بالاتری دارد که در بازارهای دارایی‌های پرخطر شرکت کنند و کارآمدتر سرمایه‌گذاری کنند. مطالعات دیگر [13]. این دیدگاه را تأیید می‌کنند که سواد مالی تفاوت‌های دسترسی به اعتبار توسط وام‌گیرندگان را توضیح می‌دهد. علاوه بر این، استانگو^۸ و زینمان^۹ (۲۰۰۹) نیز بیان می‌کنند که خانوارهایی با سطح سواد مالی پایین تمایل دارند با نرخ‌های بهره بالاتر وام بگیرند و نسبت به هم‌تایان با سواد مالی کمتر در سیستم مالی رسمی مشارکت کنند. کیمویو^{۱۰} و اومیتی^{۱۱} (۲۰۰۰) نشان می‌دهند که گسترش فرصت‌های آموزشی از جمله ترویج کلاس‌های سوادآموزی بزرگسالان با تأمین مالی خودسرانه در مراکز تجاری، دسترسی به اعتبار را افزایش می‌دهد. کول^{۱۲} و همکاران (۲۰۰۹) دریافتند که سواد مالی بالاتر به‌طور قابل‌توجهی با استفاده بیشتر از خدمات بانکی مرتبط است که نشان می‌دهد سواد مالی به‌شدت بر رفتار بانکی تأثیر می‌گذارد. کول و همکاران (۲۰۰۹) یافته‌های قبلی هیلگرت^{۱۳} و همکاران (۲۰۰۳) را تقویت می‌کنند که ارتباط قوی بین دانش مالی و رفتار مالی وجود دارد [15].

شواهد موجود در ادبیات نشان می‌دهد؛ افرادی که به اندازه کافی تحصیلات یا دانش کافی ندارند، نمی‌توانند انتخاب‌های مالی مؤثری داشته باشند و این امر دسترسی اعتباری آن‌ها را محدود می‌کند. بنابراین، تلاش‌های قابل‌توجهی در آموزش برای بهبود سواد مالی فراوان است زیرا کارشناسان توافق دارند که دانش مالی مستقیماً با رفتار مالی سودمند ارتباط دارد [15]. یافته‌های ثابتی از رابطه مثبت بین دانش مالی و دسترسی به اعتبار وجود دارد. داشتن آگاهی از منابع مختلفی که می‌توان از آن‌ها وام گرفت، شانس موفقیت در وام گرفتن را افزایش می‌دهد [16].

سواد مالی از جنبه‌های مختلف مورد بررسی قرار گرفته است. نهادهای دولتی و سازمان‌های خصوصی در کشورهای توسعه یافته نظرسنجی‌هایی را برای اندازه‌گیری سطح سواد مالی جمعیت خود انجام داده‌اند. چن و ولپ (۱۹۹۸) با علاقه به گسترش کار قبلی خود در این زمینه، سواد مالی شخصی ۹۲۴ دانشجوی کالج را از ۱۳ دانشگاه واقع در ایالات متحده بررسی کردند. علاوه بر این، آن‌ها رابطه بین سطح سواد مالی و جنسیت، سن، ملیت، نژاد، درآمد،

⁵ Miller

⁶ Beck

⁷ Calvert

⁸ Stango

⁹ Zinman

¹⁰ Kimuyu

¹¹ Omiti

¹² Cole

¹³ Hilgert

سابقه کار، رشته تحصیلی و رتبه کلاسی را بررسی کردند. نتایج پژوهش نشان داد که زیرگروه‌های رشته تحصیلی، رتبه کلاسی و سال‌های سابقه کار از نظر سطح سواد مالی تفاوت معناداری دارند. رشته‌های غیرتجاری، دانش‌آموزان در رده‌های پایین‌تر و آن‌هایی که تجربه کاری کمی داشتند، سطح سواد مالی پایین‌تری داشتند. علاوه بر این، سواد زنان به مراتب کمتر از مردان بود و دانش‌آموزان خارجی نسبت به شهروندان آمریکایی دانش کمتری داشتند [17].

سیستم اطلاعات حسابداری

اطلاعات به عنوان مجموعه‌ای از حقایق تعریف شده است که سازمان‌دهی و پردازش شده‌اند تا معنی را به کاربر ارائه دهند. اطلاعات در یک فعالیت تصمیم‌گیری مفید است (استایر^{۱۴} و راینولد^{۱۵}، ۲۰۱۰). طبق نظر رامنی^{۱۶} و استاینبارت^{۱۷} (۲۰۰۶) مزایای اطلاعات ممکن است شامل موارد زیر باشد: کاهش عدم قطعیت، بهبود تصمیمات و بهبود توانایی برنامه‌ریزی و برنامه‌ریزی فعالیت‌ها. یکی از کارکردهای سیستم‌های اطلاعاتی ارائه اطلاعات مهم برای کمک به مدیران در کنترل فعالیت‌ها و کاهش عدم قطعیت است [18].

اطلاعات حسابداری اطلاعات اقتصادی است. به فعالیت‌های مالی یا اقتصادی سازمان تجاری مربوط می‌شود. اطلاعات حسابداری تولیدشده از سیستم اطلاعات حسابداری می‌تواند در فرآیند تصمیم‌گیری، خرید مؤثر باشد. نصب و استفاده از چنین سیستمی زمانی سودمند است که منافع آن بیشتر از هزینه‌های آن باشد [19].

بودنار^{۱۸} و هاپوود^{۱۹} (۲۰۰۴) سیستم اطلاعات حسابداری را مجموعه‌ای از داده‌ها و رویه‌های پردازشی تعریف می‌کنند که اطلاعات موردنیاز را برای کاربران خود ایجاد می‌کند. باگرانوف^{۲۰} و همکاران (۲۰۰۷) بیان می‌کنند که سیستم اطلاعات حسابداری یک ساختار یکپارچه است که از منابع فیزیکی و اجزاء برای تبدیل داده‌های اقتصادی به اطلاعات حسابداری برای کاربران خارجی و داخلی استفاده می‌کند. به گفته اوپراین^{۲۱} و ماراکاس^{۲۲} (۲۰۰۸)، سیستم اطلاعات حسابداری مجموعه‌ای از منابع است، مانند افراد و تجهیزات، که برای تبدیل داده‌های مالی و سایر اطلاعات به اطلاعات طراحی شده است. یک سیستم اطلاعاتی به منابع افراد (کاربران نهایی و متخصصان سیستم اطلاعات)، سخت‌افزار (ماشین‌ها و رسانه‌ها)، نرم‌افزار (برنامه‌ها و رویه‌ها)، داده‌ها (داده‌ها و پایگاه‌های دانش) و شبکه‌ها (رسانه‌های ارتباطی و پشتیبانی شبکه) بستگی دارد. سیستم اطلاعات حسابداری زیرسیستمی است که تراکنش‌های مالی و غیرمالی را پردازش می‌کند که مستقیماً بر پردازش تراکنش‌های مالی تأثیر می‌گذارد [20].

سجادی^{۲۳} و همکاران (۲۰۰۸) از واژه اثربخشی به عنوان معیاری برای موفقیت سیستم‌های اطلاعاتی استفاده کرد. یک سیستم اطلاعات حسابداری مؤثر اطلاعاتی را تولید می‌کند که می‌تواند باعث بهبود عملیات روزانه تجاری شود و کیفیت تصمیم‌گیری را بهبود بخشد. آن‌ها بیان می‌کنند که اثربخشی سیستم اطلاعات حسابداری زمانی حاصل می‌شود که اطلاعات حسابداری تولید کند که می‌تواند به مدیریت در تصمیم‌گیری کمک کند [21].

¹⁴ Stair

¹⁵ Reynold

¹⁶ Romney

¹⁷ Steinbart

¹⁸ Bodnar

¹⁹ Hopwood

²⁰ Bagranoff

²¹ O'Brien

²² Marakas

²³ Sajady

حسابداری به عنوان ثبت معاملاتی تعریف می‌شود که صورت‌های مالی را در دوره‌ای که رویداد رخ می‌دهد، تغییر می‌دهد (کیسو^{۲۴} و همکاران، ۲۰۱۶). حسابداری ثبتی است که در یک دوره حسابداری برای انعکاس رویدادهای رخ داده انجام می‌شود. به‌عنوان مثال ثبت درآمد بهره دریافتی و دستمزدهایی که باید پرداخت شود (ولیسمس^{۲۵}، ۲۰۱۸) و تلاشی است برای ثبت معاملات مالی در واحد تجاری که در آن رویدادها و شرایط دیگر پیامدهایی در دوره‌ای که آن معاملات، رویدادها و شرایط رخ می‌دهند، نه تنها در دوره‌ای که در آن واحد پول دریافت یا پرداخت می‌کند (سون^{۲۶}، ۲۰۱۶). حسابداری نه تنها دریافت‌ها و پرداخته‌های نقدی را ثبت می‌کند، بلکه شناسایی درآمدها، هزینه‌ها، سودها، زیان‌ها و اضافه یا کاهش دارایی‌ها و بدهی‌ها و همچنین استهلاک را نیز ثبت می‌کند [22].

سیستم اطلاعات حسابداری برای فعالیت‌های مالی در هر سازمانی از جمله سیستم عملیات فرآیند سفارش فروش، حقوق و دستمزد، بودجه‌بندی و گزارش صورت‌های مالی سازمان استفاده می‌شود. عملکرد دیگر، شامل سرمایه‌گذاری و مدیریت جریان نقدی عمومی است. تعریف سیستم اطلاعات حسابداری، همان‌طور که توسط کارشناسان بیان شده است، یک سیستم فرعی از یک سیستم اطلاعاتی است که به‌طور خاص با جنبه‌های وقوع مالی در عملکرد تجاری مرتبط است تا داده‌ها را طبقه‌بندی، ثبت، خلاصه و پردازش کند تا پایه تصمیم‌گیری اطلاعات مالی کند که ارتباط تنگاتنگی با کنترل داخلی بر معاملات دارد. بر اساس اظهارات کارشناسان، به این نتیجه می‌رسند که سیستم اطلاعات حسابداری یک سیستم اطلاعاتی است که از اجزای به‌هم پیوسته، مرتبط، یکپارچه و هماهنگ در فرآیند ثبت، طبقه‌بندی و گزارش‌گیری از پردازش اطلاعات مفید در تصمیم‌گیری توسط مدیریت به منظور دستیابی به اهداف سازمان تشکیل شده است [23].

روش تحقیق

روش‌های انجام پژوهش را می‌توان با توجه به دو ملاک هدف پژوهش و نحوه گردآوری داده‌ها تقسیم کرد. این پژوهش بر اساس هدف پژوهش، از نوع پژوهش‌های کاربردی است و بر اساس نحوه گردآوری داده‌ها از نوع پژوهش‌های پیمایشی است.

جهت جمع‌آوری اطلاعات از دو روش کلی زیراستفاده شده است:

- ۱- روش کتابخانه‌ای: بررسی و مطالعه اسناد و مدارک موجود در مجلات، کتاب‌ها و سایت‌های معتبر علمی
- ۲- روش میدانی: استفاده از پرسشنامه

روش اجرای این پژوهش توصیفی می‌باشد و چون در آن رابطه بین متغیرها مورد مطالعه قرار می‌گیرد، از نوع همبستگی می‌باشد که در سطح مدیران مالی و کارشناسان واحد حسابداری شرکت‌های فعال در شهرک صنعتی شهر شیراز اجرا شده است. با توجه به این که حجم جامعه آماری نامحدود می‌باشد، بر اساس فرمول کوکران، ۳۸۲ نفر به عنوان نمونه پیشنهاد شده است که بر اساس روش نمونه‌گیری غیر تصادفی در دسترس، برای پاسخگویی به ابزارهای پژوهش انتخاب شدند.

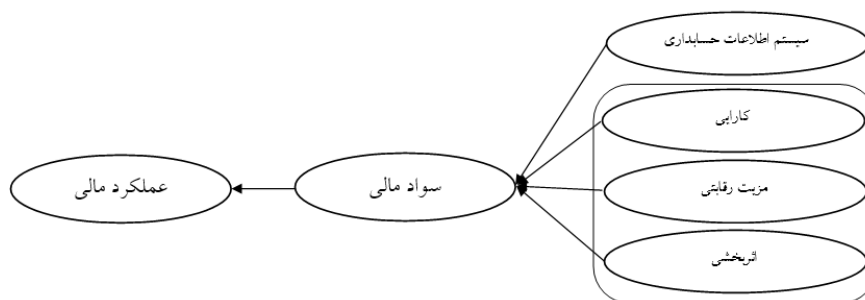
²⁴ Kieso

²⁵ Vlismas

²⁶ Sohn

متغیر وابسته که مهم ترین متغیر در این پژوهش می باشد، متغیر عملکرد مالی است. در این پژوهش رابطه بین متغیر وابسته و متغیر مستقل سیستم اطلاعات حسابداری از طریق سواد مالی بررسی شده است. پژوهش حاضر یک مطالعه توصیفی همبستگی از نوع پیمایشی است که به منظور بررسی تأثیر ابعاد سیستم اطلاعات حسابداری بر بهبود عملکرد مالی با توجه به نقش واسطه ای سواد مالی در شهرک صنعتی در شیراز انجام شده است. این پژوهش به منظور تجزیه و تحلیل داده ها از پرسشنامه با طیف لیکرت پنج گزینه ای و نرم افزار مورد استفاده در این پژوهش برای تجزیه و تحلیل داده ها از نرم افزار لیزرل و نرم افزار اس. پی. اس. اس. استفاده به عمل خواهد آمد. در این پژوهش از سه پرسشنامه استفاده شده است که هر کدام برای سنجش عملکرد مالی، سیستم اطلاعات حسابداری و سواد مالی استفاده شده است. بنابراین مدل مفهومی پژوهش مطابق شکل زیر مورد بررسی قرار می گیرد:

شکل (۱): مدل مفهومی

جدول (۲): توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب میزان تحصیلات

فراوانی نسبی	فراوانی	شاخص آماری سطح تحصیلات
-	-	دیپلم
-	-	کاردانی
۲۸ درصد	۱۰۸	کارشناسی
۶۵ درصد	۲۵۰	کارشناسی ارشد
۷ درصد	۲۴	دکتر
۰	۰	بی جواب
۱۰۰	۳۸۲	جمع

در این پرسشنامه برای تعیین روایی از تحلیل عاملی استفاده شده است که این ضریب از طریق نرم افزار اس. پی. اس. اس. به دست آمده است نتایج به صورت جدول مشاهده می شود:

جدول (۳): نتایج تحلیل عاملی و آلفای کرونباخ برای پرسشنامه عملکرد مالی، سواد مالی و سیستم اطلاعات حسابداری

متغیرهای پژوهش	تحلیل عاملی	آلفای کرونباخ
عملکرد مالی	۰/۹۵۸	۰/۷۵۹
سواد مالی	۰/۸۵۶	۰/۷۵
کارایی	۰/۹۱۳	۰/۷۹
مزیت رقابتی	۰/۸۷۱	۰/۷۷
اثربخشی	۰/۹۲۷	۰/۷۶۳
سیستم اطلاعاتی حسابداری	-	۰/۸۶۴

تحلیل یافته ها

روش های انجام پژوهش را می توان با توجه به دو ملاک هدف پژوهش و نحوه گردآوری داده ها تقسیم کرد. این پژوهش براساس هدف پژوهش، از نوع پژوهش های کاربردی است و بر اساس نحوه گردآوری داده ها از نوع پژوهش های پیمایشی است. روش اجرای این پژوهش توصیفی می باشد و چون در آن رابطه بین متغیرها مورد مطالعه قرار می گیرد، از نوع همبستگی می باشد که در سطح مدیران مالی و کارشناسان واحد حسابداری شرکت های فعال در شهرک صنعتی شهر شیراز اجرا می شود.

برای تجزیه و تحلیل داده ها ابتدا اطلاعات توسط نرم افزار اس. پی. اس. به رایانه منتقل شد. تجزیه و تحلیل داده ها در دو بخش انجام پذیرفته است. در بخش اول با استفاده از آمار توصیفی مثل جداول فراوانی و شاخص های مرکزی و پراکندگی به توصیف جمعیت نمونه پرداخته شد. در بخش دوم با استفاده از آمار استنباطی مثل ضریب همبستگی پیرسون، آزمون تی و آزمون تحلیل واریانس و همچنین با استفاده از رگرسیون چند متغیره به آزمون فرضیه های تحقیق پرداخته است.

جدول (۴): معادلات ساختاری متغیرهای ملاک در مدل پژوهش

متغیر ملاک	متغیر پیش بین	β ضریب استاندارد	T	خطای نمونه	R^2	معنی داری
عملکرد مالی	سواد مالی	۰/۷۵۹	۲۲/۷۲۶	۰/۰۰۱	۰/۵۷۵	معنادار است
سواد مالی	سیستم اطلاعات حسابداری	۰/۸۱۱	۲۷/۰۳۶	۰/۰۰۱	۰/۶۵۷	معنادار است
سواد مالی	کارایی	۰/۷۸۹	۲۵/۰۰۳	۰/۰۰۱	۰/۶۲۱	معنادار است
سواد مالی	مزیت رقابتی	۰/۶۲۴	۱۵/۵۸۲	۰/۰۰۱	۰/۳۸۸	معنادار است
سواد مالی	اثربخشی	۰/۷۷۸	۲۴/۱۵۳	۰/۰۰۱	۰/۶۰۵	معنادار است

بحث و نتیجه‌گیری

بین سیستم اطلاعات حسابداری با بهبود عملکرد مالی از طریق سواد مالی رابطه معناداری وجود دارد.

عملکرد مالی یک معیار عینی است که نشان می‌دهد سازمان تا چه اندازه از دارایی‌های خود برای ایجاد درآمد استفاده کرده است. عملکرد مالی شرکت یکی از مهم‌ترین شاخص‌های ارزیابی عملکرد و میزان دستیابی به اهداف از پیش تعیین شده است. نسبت‌های مالی برای ارزیابی عملکرد مالی استفاده می‌شود. نسبت‌ها روش‌هایی هستند که به شرکت‌ها و سهامدارانشان اجازه می‌دهند تا خود را در مقابل دیگران ارزیابی کنند. نسبت‌ها ابزاری هستند که از طریق آن سهامدار می‌تواند تمام نتایجی را که شرکت از صورت‌های مالی کسب می‌کند به دست آورد. البته این نسبت‌ها زمانی معنادارتر می‌شوند که با نسبت‌های دیگر در گذشته همان شرکت یا با مؤسسات مشابه یا با استانداردهای موردنظر صنعت مرتبط مقایسه شوند. عملکرد مالی و سودآوری همیشه یک دستاورد بسیار مهم برای سازمان‌ها است. شاید بتوان گفت که پیامدهای مالی مهم‌ترین معیار برای ارزیابی عملکرد سازمانی است. همچنین با استفاده از آن مشکلات و نقاط ضعف و توان مالی شرکت‌ها مشخص می‌شود. سیستم اطلاعات حسابداری، سیستمی است که اطلاعات مالی را طی فرآیند حسابداری جمع‌آوری و ذخیره می‌کند و پس از پردازش اطلاعات جمع‌آوری شده، اطلاعات مورد استفاده افراد سازمان (سرمایه‌گذاران، اعتباردهندگان، مدیران و ...) را تولید می‌کند. امروزه سازمان‌ها باید به سیستم اطلاعات حسابداری توجه ویژه‌ای نمایند و کلیه خروجی‌های حاصل از تجزیه و تحلیل اطلاعات به دست آمده را با دقت بالا مورد بررسی قرار داده و سپس در اختیار سرمایه‌گذارها جهت هر گونه تصمیم‌گیری مالی قرار دهند در کنار این مهم سواد مالی کارکنان نیز بر صحت اطلاعات منتشر شده تأثیر مستقیم دارد که این مهم در نهایت منجر به بهبود عملکرد مالی سازمان خواهد شد. بنابراین با توجه به موارد ذکر شده پژوهشگر به این نتیجه رسید که بین سیستم اطلاعات حسابداری با بهبود عملکرد مالی از طریق سواد مالی رابطه معناداری وجود دارد.

منابع

- علی مدد، م.، ملک آرای، ن.، ۱۳۸۶، اصول حسابداری، جلد اول، تهران: انتشارات سازمان حسابرسی، چاپ بیست و پنجم، صفحه ۱۷.
- Matulich S. L. E. Heitger. (2014). *Financial Accounting*. 2nd ed. New York: McGrawHill, P. 16
- دستگیر، م.، عرب صالحی، م.، امین جعفری، ر.، اخلاقی، ح.، ۱۳۹۲، تاثیر سرمایه فکری بر عملکرد مالی شرکت، پژوهش‌های حسابداری مالی و حسابرسی، سال ششم، شماره ۲۱، صفحات ۳۶۱.
- اخگر، م.، داودی، س.، ۱۳۹۸، بررسی توانایی سیستم حسابداری شرکت در ارائه اطلاعات قابل مقایسه و مدیریت سود. دانشکده مدیریت و اقتصاد دانشگاه شهید باهنر کرمان، انجمن حسابداری ایران، مجله دانش حسابداری، دوره ۱۰، شماره ۱، پیاپی ۳۶، صفحات ۱۱۳۹۱.
- Armstrong, M. (1994). *Performance Management, Key Strategies and Practical Guidelines*. Great Britain: Kogan Page Limited.
- Matulich S. L. E. Heitger. (1985). *Financial Accounting*. 2nd ed. New York: McGrawHill, P. 16.
- ثاقب تهرانی، م.، تدین، ش.، ۱۳۸۴، مدیریت فناوری و اطلاعات. انتشارات مهربان، جلد اول.
- خوش طینت، م.، روح نیا، م.، ۱۳۸۴، اثر نمودارهای رنگی در ارائه اطلاعات مالی پیچیده برای انواع تصمیمات مالی. فصلنامه مطالعات حسابداری، شماره ۱۱، صفحه ۱۷۷.
- پناهیان، ح.، ۱۳۸۲، کاربرد ارزش افزوده اقتصادی در تصمیم‌گیری مالی. نشریه سرمایه، سال سوم، شماره سوم.
- Remund, D. L. (2010). *Financial Literacy Explicated: The Case for a Clearer Definition in an Increasingly Complex Economy*. *Journal of Consumer Affairs*, 44: 276–295.
- Mian, T. S. (2014). *Examining the level of financial literacy among Saudi Investors and its impact on Financial Decisions*. Macrothink Institute, ISSN 21623082, Vol. 4, No. 2.
- Wachira, I.M. and Kihui, N.E. (2012), "Impact of financial literacy on access to financial services in Kenya", *International Journal of Business and Social Science*, Vol. 3 No. 19, pp. 4250.
- Sohn, BC (2016). *The Effect of Accounting Comparability on The Accrual-Based And Real Earnings Management*. *Journal of Accounting and Public Policy*, 35(5), 513–539.
- Akudugu, A., Egyir, M. and Mensah, B.A. (2009), "Women farmers' access to credit from rural banks in Ghana", *Agricultural Finance Review*, Vol. 69 No. 3, pp. 84299.
- Bagranoff, N.A., Simkin, M.G and Norman, C.S. (2007). *Core Concept of Accounting Information System*. 11th edition. John Wiley and Sons. Inc
- Bodnar and Hopwood. (2004). *Accounting Information System*. 9 th edition. Prentice Hall Business Publishing
- Cole, S., Simpson, T. and Zia, B. (2009), *Prices of Knowledge. What Drives the Demand for Financial Services in Emerging Markets?* Working Papers No. 09117, Harvard Business School, Boston.
- Kidwell, B. and Turrise, R. (2004), "An examination of college student money management tendencies", *Journal of Economic Psychology*, Vol. 25 No. 5, pp. 601616.
- Kimuyu, P. and Omiti, J. (2000), "Institutional impediments to access to credit by micro and small scale enterprises in Kenya", Discussion Paper No. 026/2000, Institute of Policy Analysis and Research, Nairobi
- O'Brien, J.A. and Marakas, G.M. (2008). *Introduction to Information System. A Managerial Approach*. 9th edition. Cengage Learning. South Western
- Stair, R.M. and Reynold, G.W. 2010. *Principles of Information System*. 9th edition. Cengage Learning. South Western
- Vlismas, O. (2018). *Book Review: Accounting Information Systems*. *The International Journal of Accounting*, 53(4), 335–336.
- Stango, V. and Zinman, J. (2009), "Exponential growth bias and household finance", *Journal of Finance*, Vol. 64 No. 5, pp. 28072849.

The impact of accounting information system dimensions on improving financial performance according to the mediating role of financial literacy

Sommayeh Khodayari^{1*}, Mohammad Kiamehr², Gholamhasan Zare³

Abstract

The aim of the current research is the impact of the dimensions of the accounting information system on the improvement of financial performance, considering the mediating role of financial literacy. The statistical population of the mentioned research includes all financial managers and experts of the accounting department of companies operating in the industrial town of Shiraz. Considering that the size of the statistical population is unlimited, based on Cochran's formula, 382 people have been proposed as a sample, who were selected to respond to the research tools based on the available non-random sampling method. The measurement tool in this research was the standard financial performance measurement questionnaire (Azizi, 2013), financial literacy (Rahavi Ezzabadi, 2013) and the accounting information system (Hajiha and Nabioni, 2013). The research method is descriptive and correlational. Structural equations, Pearson's correlation coefficient and path analysis were used to test the research hypotheses. The validity of the questionnaires through content and structure, its reliability is reported using Cronbach's alpha. Analyzing the data through the software Lisrel and S.P.S.S. was done, it shows the important proof that there is a significant relationship between the accounting information system and the improvement of financial performance through financial literacy.

Keywords: Accounting information system, financial performance, financial literacy.

¹ Corresponding author: Master's student of management accounting of Zand Institute, Shiraz, Iran / Yalda.kh1717@gmail.com

² Assistant Professor of Accounting Management from Zand Institute, Shiraz, Iran.

³ Assistant Professor of Accounting from Zand Institute, Shiraz, Iran.